

ภาพและการจัดการสิ่งปฏิกูลของแรงงานสุบสัวในจังหวัดขอนแก่น Health and management of human excreta of workers in Khonkaen

อดิเรก เร่งมานะวงศ์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

การกำจัดสิ่งปฏิกูลมีผลต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงภาวะสุขภาพกับการจัดการสิ่งปฏิกูลของแรงงานสุบสัวในจังหวัดขอนแก่น ช่วงเดือนกันยายน 2558 ถึงพฤษภาคม 2559 ประชากรเป้าหมาย คือ แรงงานสุบสัว 9 คน ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา แรงงานในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุบสัวมานาน 30 ปี มีรถสุบสัวครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือน แรงงานจำนวน 3 ใน 4 เป็นเพศชาย แรงงานรวมผู้ขับจำนวน 2-4 คนต่อรถ 1 คัน เป็นการรับจ้างอิสระทั่วไปภายในจังหวัดและจังหวัดข้างเคียงมากกว่าสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งเดินทางไปรับจ้างในภาคเหนือนานถึง 1-3 เดือน จำนวน 3 ใน 4 ของรถได้รับการอนุญาตถูกต้อง รายได้ตามตกลงกับผู้ว่าจ้างครั้งละ 150-10,000 บาทต่อวัน ส่วนใหญ่กำจัดโดยการปล่อยทิ้งลงในป่าและที่สาธารณะไกลจากชุมชน ในเขตที่นาและไร่อ้อยถ้าปล่อยทิ้งต้องได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อนทุกครั้ง ด้านภาวะสุขภาพ แรงงานให้ความหมายว่า ไม่ได้เป็นอาชีพที่ด้อยต่ำ แต่เป็นอาชีพที่สุจริตและมีคุณค่า จึงทำให้อุปกรณ์ทำความสะอาดประจำรถและชุดปฏิบัติงานไม่มีความจำเป็นจึงมีผลต่ออนามัยส่วนบุคคลในการทำงาน แรงงานที่ไปรับจ้างนอกพื้นที่ ส่วนหนึ่งป่วยเป็นโรคติดต่อและโรคเรื้อรัง ทำให้การรักษาไม่ต่อเนื่องและแพร่เชื้อโรค แรงงานมักรู้สึกกังวลกับการร้องเรียนของประชาชนและการฝ่าฝืนเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูล เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องที่ถ้ามีบ่อและระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลที่มีมาตรฐาน ด้านสังคม อาชีพนี้สามารถทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนดีขึ้นและลดการย้ายถิ่น และมีเครือข่ายในการทำงานรวมทั้งเกิดทุนทางทักษะอาชีพที่ครัวเรือนและชุมชนและเป็นการรักษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาให้คงอยู่ สรุปผล การเปลี่ยนแปลงของระบบอาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้แรงงานและครัวเรือนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพในหลายมิติ ขณะเดียวกันผลพวงนั้นก็ส่งผลถึงความสัมพันธ์และสภาพแวดล้อมของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ข้อเสนอแนะ การศึกษาครั้งนี้นำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิตและบริบทของแรงงานสุบสัว เพื่อนำข้อมูลไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาพกับการย้ายถิ่น และการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข รวมถึงการพัฒนาบบบำบัดสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะต่อไป